Ny gräns för en kreditgivares maximala betalningsansvar vid ett kreditköp enligt konsumentkreditlagen

LAILA ZACKARIASSON*

1. Inledning

I den nya konsumentkreditlagen som trädde i kraft den 20 november 2026 har det skett en förändring av gränsen för en kreditgivares maximala betalningsansvar mot konsumenten vid ett kreditköp. Den närmare innebörden av den nya gränsen finns emellertid inte beskriven i lagens förarbeten, några motiv för reformen har inte heller redovisats och i det lagförslag som sändes ut på remiss fanns nyheten inte med. I det följande ska den nya gränsen för kreditgivarens maximala betalningsansvar beskrivas och analyseras.

2. Bakgrund

Ett kreditköp enligt konsumentkreditlagen kan vara för handen om en konsument köper en vara eller tjänst och köpet finansieras genom en kredit som lämnas eller förmedlas av en näringsidkare. Så är fallet om det är säljaren som lämnar krediten eller om krediten lämnas av någon annan på grund av en överenskommelse med säljaren eller med angivande i kreditavtalet av den aktuella varan eller tjänsten. Överlåts den ursprungliga kreditgivarens fordran blir också den som förvärvar fordringen en kreditgivare enligt lagens definition och därmed omfattad av regleringen. Se 1 kap. 3 och 4 §§ konsumentkreditlagen.

Vi ska intressera oss för kreditköp där säljaren och kreditgivaren inte är samma person. Kreditgivaren kan vara den som ursprungligen lämnade konsumenten den kredit som finansierade köpet eller ha förvärvat kreditfordringen från någon annan som ursprungligen lämnade sagda kredit. I sistnämnt fall antar vi som utgångspunkt att det är från säljaren som kreditgivaren har förvärvat kreditfordringen, så att det finns endast en kreditgivare vid sidan av säljaren.

* Professor i civilrätt vid Uppsala universitet.

Något ska dock sägas även om fall där det finns flera kreditgivare enligt lagens definition.

Enligt tvingande regler i konsumentkreditlagen har konsumenten vid ett kreditköp där säljaren och kreditgivaren är skilda personer rätt att mot kreditgivarens krav på betalning framställa samma invändningar på grund av kreditköpet som han eller hon kan göra mot säljaren, se 4 kap. 20 § första stycket första meningen och 1 kap. 8 §; jfr 27 § skuldebrevslagen. Det kan handla om en rätt till skadestånd för skada som har orsakats av säljarens kontraktsbrott eller en rätt till prisavdrag för ett fel i varan eller tjänsten. Det kan även handla om en rätt att hålla inne betalningen tills säljaren presterar varan eller tjänsten eller företar omleverans eller avhjälper ett fel. Slutligen kan det också handla om en rätt att häva köpet eller frånträda avtalet på grund av att det är ogiltigt enligt allmänna avtalsrättsliga regler.[1] I samma utsträckning som en sådan invändning kan göras mot ett krav från säljaren kan den göras också mot ett krav från kreditgivaren.[2]

Vid sidan av den beskrivna invändningsrätten kan konsumenten även ha en rätt att från kreditgivaren utkräva betalning av ett penninganspråk på grund av kreditköpet. I 4 kap. 20 § andra stycket konsumentkreditlagen stadgas att om konsumenten på grund av kreditköpet har ett anspråk mot säljaren på återbetalning, skadestånd eller annan penningprestation svarar kreditgivaren lika med säljaren för att detta anspråk blir tillgodosett. Kreditgivaren kan alltså vara skyldig att betala en skuld som säljaren har till konsumenten, förutsatt att det är fråga om en penningskuld på grund av kreditköpet. Häri inbegrips anspråk på återgång av köpeskillingen om avtalet är ogiltigt.[3] Att kreditgivaren svarar lika med säljaren innebär att ansvaret är primärt solidariskt och att konsumenten följaktligen har rätt att kräva betalt av kreditgivaren utan att först ha försökt få betalt av säljaren.[4] Det förhållandet att endast penningfordringar och alltså inte anspråk på naturaprestationer omfattas innebär emellertid att det ändå föreligger en viss form av subsidiaritet. Så länge säljaren har en kvardröjande rätt att företa någon form av naturaprestation för att tillgodose konsumentens krav, såsom en rätt att avhjälpa ett fel i en såld vara eller att inom viss tid fullgöra en i och för sig försenad leverans, har konsumenten inget anspråk på pengar mot säljaren, och då kan konsumenten inte heller framställa något anspråk mot kreditgivaren enligt 4 kap. 20 § andra stycket konsumentkreditlagen.[5] Trots denna subsidiari-

1 Se prop. 1976/77:123 s. 169 f.

2 I 4 kap. 20 § första stycket konsumentkreditlagen finns det även regler om legitimation för säljaren att ta emot befriande betalning för kreditgivarens fordran eller förändra denna fordran genom avtal med konsumenten. I lagrummets andra och tredje mening stadgas att konsumenten mot kreditgivarens krav på betalning får invända att han eller hon har betalat till säljaren eller har en överenskommelse med denne, utom i fall där konsumenten vid tiden för betalningen eller överenskommelsen visste att säljaren saknade rätt att ta emot betalningen eller ingå överenskommelsen eller uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlät att skaffa sig kunskap om det.

3 Se SOU 1975:63 s. 179.

4 Se prop. 1976/77:123 s. 115 f. och 170 samt prop. 1991/92:83 s. 82 och 127.

5 Jfr prop. 1976/77:123 s. 113 f., 115 och 170 f. samt prop. 1991/92:83 s. 127.

tet innebär regleringen en betydande fördel för konsumenten och samtidigt en särskild kreditrisk för kreditgivaren. Visar det sig att säljaren är oförmögen att fullgöra sina förpliktelser kommer det att i första hand att drabba kreditgivaren och inte konsumenten. Att kreditgivaren i så fall har små utsikter att få ersättning från säljaren för vad som utges till konsumenten påverkar inte kreditgivarens ansvar.

Som har nämnts sträcker sig kreditgivarens ansvar och konsumentens kravrätt emellertid inte hur långt som helst. Redan den första konsumentkreditlagen från år 1977 innehöll en bestämmelse där det angavs ett tak för hur mycket kreditgivaren kunde bli skyldig att betala till konsumenten, och liknande regler fanns även i de efterföljande lagarna från åren 1992 och 2010. Vad som nu ska beskrivas är den nya gräns för ansvaret som gäller från och med den 20 november 2026. Därefter följer en jämförelse med motsvarande gräns enligt tidigare reglering.

3. Den nya gränsen för kreditgivarens betalningsansvar

Den gräns för kreditgivarens maximala betalningsansvar som gäller från och med den 20 november 2026 finns angiven i 4 kap. 20 § andra stycket andra meningen konsumentkreditlagen. Där föreskrivs följande.

> Kreditgivaren är dock inte skyldig att betala mer än vad konsumenten har tagit emot med anledning av krediten.

Vad som menas med uttrycket ”vad konsumenten har tagit emot med anledning av krediten” är ingalunda självklart, och någon förklaring finns som sagt inte i förarbetena till bestämmelsen. Hur ska regleringen tolkas?

Vad konsumenten i slutändan tar emot vid ett kreditköp är antingen en vara eller en tjänst. Regleringens innebörd skulle därför kunna vara att det anspråk på penningprestation som kreditgivaren kan bli ansvarig för är begränsat till värdet hos den vara eller tjänst som konsumenten har förvärvat genom köpet. Man skulle i så fall kunna fråga sig om det är varans eller tjänstens värde vid köpeavtalets ingående som är avgörande eller dess värde vid någon senare tidpunkt, såsom vid varans avlämnande eller tjänsteuppdragets avslutande. Man skulle även kunna fråga sig huruvida avräkning ska ske med det belopp som konsumenten vid köpet betalade kontant eller alternativt med en viss andel av varans eller tjänstens värde, vilken motsvarar den kontanta betalningens andel av köpeskillingen. Motiveringen till en sådan avräkning skulle i så fall vara att vad konsumenten i denna del har tagit emot inte har finansierats genom krediten utan genom konsumentens egna insatser, och att det därför inte kan sägas ha tagits emot ”med anledning av krediten”.

En enklare och mer förutsebar rättstillämpning skulle åstadkommas om ett annat tolkningsalternativ valdes, av innebörd att vad konsumenten ska anses ha tagit emot med anledning av krediten helt enkelt är det belopp som konsumenten har ”tagit emot” i form av kredit vid betalningen av köpeskillingen, alltså köpeskillingen minus kontantinsatsen, härefter kallat *kreditbeloppet*.[6] Som kontantinsats räknas härvidlag inte en betalning som konsumenten har gjort med medel som har lånats från säljaren eller någon annan kreditgivare på sätt som anges i definitionen av ett kreditköp, se 1 kap. 3 § och jfr 4 kap. 7 § konsumentkreditlagen.[7] Vad som har betalats med sådana medel utgör i stället en del av (eller hela) kreditbeloppet. Möjligen ligger detta tolkningsalternativ närmare lagtextens ordalydelse än det förstnämnda. I det följande utgår jag ifrån att det är på detta sätt lagtexten ska tolkas, med reservation för att oklarhet råder.

En annan fråga som kan uppstå är om gränsen för kreditgivarens maximala betalningsansvar ska sänkas efter hand som konsumenten gör avbetalningar på sin skuld. Lagrådet har i sitt yttrande över lagförslaget anfört att ”amorteringar rimligen [måste] reducera vad konsumenten ska anses ha tagit emot” och således besvarat frågan jakande.[8] Har konsumenten gjort avbetalningar som motsvarar hela kreditbeloppet skulle detta betyda att konsumenten inte kan kräva någonting alls av kreditgivaren.

Notera att åtminstone så länge konsumenten inte har gjort några avbetalningar ansvarar kreditgivaren enligt lagens ordalydelse för alla konsumentens penninganspråk mot säljaren på grund av köpet, inom ramen för vad konsumenten har tagit emot med anledning av krediten. Har kreditgivaren lånat ut 200 000 kr för att finansiera ett köp av en bil och får konsumenten på grund av köpet ett skadeståndsanspråk mot säljaren, ansvarar kreditgivaren alltså för att hela detta anspråk blir tillgodosett, så länge det inte överskrider 200 000 kr. Detsamma gäller om det i stället är säljaren som har beviljat konsumenten ifrågavarande kredit och säljarens kreditfordran senare har överlåtits till kreditgivaren. Även då kan kreditgivaren bli ansvarig för säljarens skulder på grund av köpet intill det belopp som konsumenten har tagit emot med anledning av krediten, vilket här antas vara 200 000 kr. Såvitt framgår av lagtexten gäller detta oavsett till vilket pris kreditgivaren har förvärvat säljarens kreditfordran.

[6] Någon definition av ordet kreditbelopp finns inte i konsumentkreditlagen, trots att definitionen av ordet kreditfordran är summan av sagda belopp och kreditkostnaden, se 1 kap. 3 §. Jfr kritiska synpunkter i Uppsala universitets remissyttrande 2025-01-22 över SOU 2024:69 (dnr UFV 2024/1802), utarbetat av Torbjörn Ingvarsson, s. 3 f.

[7] Av ordalydelsen i 4 kap. 7 § andra stycket konsumentkreditlagen framgår att en betalning med medel som konsumenten får låna av någon annan kreditgivare än säljaren, utan att det sker på grund av en överenskommelse mellan säljaren och kreditgivaren, ska räknas som en kontantinsats även om varan eller tjänsten anges i kreditavtalet och det på den grunden är fråga om ett kreditköp enligt 1 kap. 3 §. Som framgår av brödtexten räknas i denna text en sådan betalning i stället till kreditbeloppet och därmed till vad konsumenten ska anses ha tagit emot med anledning av krediten enligt 4 kap. 20 § andra stycket konsumentkreditlagen.

[8] Se prop. 2025/26:223 s. 526.

Innan regleringen analyseras närmare bör gränsen för kreditgivarens ansvar enligt de tidigare konsumentkreditlagarna också presenterats.

4. Betalningsansvarets gräns enligt tidigare konsumentkreditlagar

I 1977 års konsumentkreditlag angavs kreditgivarens maximala betalningsansvar i 10 § andra stycket. Där stadgades följande.

> Kreditgivaren är dock ej skyldig att betala mer än vad han mottagit av köparen med anledning av krediten.

Enligt 1977 års reglering var det alltså vad kreditgivaren mottagit av köparen/konsumenten som utgjorde gränsen för vad kreditgivaren maximalt kunde bli skyldig att betala till konsumenten. I förarbetena anfördes att den huvudregel som uttrycktes i regleringen, av innebörd att kreditgivaren svarade lika med säljaren för konsumentens penninganspråk på grund av köpet, i vissa fall skulle kunna ge stöd för ett mycket långtgående krav mot kreditgivaren. Som exempel nämndes att så skulle kunna bli fallet vid ett ersättningskrav för förlust som konsumenten led genom personskada eller skada på annan egendom än den sålda varan (produktskada). Det framhölls att kreditgivarens ansvar därför borde begränsas något. Med motiveringen att återkravsrättens huvudsakliga syfte var att konsumenten skulle vara garanterad att få tillbaka det belopp som han eller hon hade betalat, sattes en gräns för kreditgivarens ansvar just där. Kreditgivarens maximala betalningsansvar för säljarens penningskuld på grund av köpet blev därför ”vad han mottagit av köparen med anledning av krediten”.[9]

Motsvarande bestämmelse i 1992 års konsumentkreditlag hade samma lydelse som den i 1977 års lag, se 16 § tredje stycket andra meningen. Precis som inför 1977 års lag anfördes i förarbetena att det huvudsakliga syftet med regleringen var att garantera att köparen/konsumenten fick tillbaka vad han eller hon hade betalat.[10] Bestämmelsen i 16 § tredje stycket andra meningen, där det angavs att kreditgivaren aldrig behövde betala mer än ”vad han har mottagit av köparen”, ansågs innebära en rimlig avvägning mellan kreditgivarens och konsumentens befogade intressen.[11]

Såväl 1992 års lag som 1977 års lag innebar alltså att kreditgivarens betalningsansvar var begränsat till vad *kreditgivaren* hade mottagit av konsumenten med anledning av krediten. Som har framgått anges i den nuvarande regleringen

[9] Se SOU 1975:63 s. 179 och 227 samt prop. 1976/77:123 s. 170.
[10] Se prop. 1991/92:83 s. 82.
[11] Se prop. 1991/92:83 s. 82.

från 2026 i stället att kreditgivarens betalningsansvar är begränsat till vad *konsumenten* har mottagit med anledning av krediten.

Mellan 1992 års och 2026 års reglering ligger 2010 års konsumentkreditlag. Där hade det beträffande gränsen för kreditgivarens maximala betalningsansvar gjorts viss justering av lagtexten, med följande resultat i 29 § andra stycket andra meningen.

> Kreditgivaren är dock inte skyldig att betala mer än vad som har mottagits av köparen med anledning av krediten.

Denna formulering är onekligen mindre tydlig än motsvarande formuleringar i 1977 års och 1992 års lagar.

Ett sätt att läsa bestämmelsen, som skulle vara korrekt rent språkligt, innebär att kreditgivarens betalningsansvar – i linje med vad som numera föreskrivs i 2026 års lag – var begränsat till vad köparen/konsumenten hade tagit emot med anledning av krediten. Orden ”vad som har mottagits av köparen” skulle i så fall inte avse vad som har mottagits av konsumenten i egenskap av utgivare – det vill säga *från* konsumenten – utan vad som har mottagits av konsumenten i egenskap av mottagare.

Av förarbetena till 2010 års lag framgår emellertid att det anförda inte var lagstiftarens avsikt. Någon förändring av det materiella rättsläget avsågs inte bli genomförd genom att lagtexten ändrades från ”vad han har mottagit av köparen” till ”vad som har mottagits av köparen”.[12] I departementspromemorian hade det föreslagits en formulering med två pronomina: ”Kreditgivaren är dock inte skyldig att betala mer än han eller hon har mottagit av konsumenten med anledning av krediten.”[13] Senare i lagstiftningsprocessen måste en formulering i passiv form ha ansetts vara att föredra, trots att det därigenom onekligen blev mindre tydligt i lagtexten hur gränsen för kreditgivarens betalningsansvar skulle fastställas.[14] I propositionen uttalades emellertid klart och tydligt att den gällande regleringen i detta avseende skulle överföras oförändrad till den nya lagen.[15]

Min slutsats blir att den gräns för kreditgivarens maximala betalningsansvar som gällde enligt konsumentkreditlagarna från 1977, 1992 och 2010 innebar att kreditgivaren inte kunde bli skyldig att betala mer än vad kreditgivaren hade mottagit av konsumenten med anledning av krediten.

[12] Se prop. 2009/10:242 s. 77 och jfr s. 111.

[13] Se Ds 2009:67 s. 24. Se även prop. 2009/10:242 s. 164.

[14] Sådan var förslagets formulering i lagrådsremissen, se prop. 2009/10:242 s. 195. Lagrådet gjorde ingen anmärkning mot formuleringen i denna del, se prop. 2009/10:242 s. 195 s. 214.

[15] Se prop. 2009/10:242 s. 77. Se även Ds 2009:67 s. 118 f. och 174 f. Jfr Henriksson, A.-S. och Persson, A. H., Konsumentkreditlagen, en kommentar, Stockholm 2023, s. 192 f. och Håstad, T., Köprätt och annan kontraktsrätt, 8 uppl., Uppsala 2025, s. 313.

5. Konsumentkreditutredningens förslag och lagrådsremissen

Konsumentkreditutredningens förslag till ny konsumentkreditlag presenterades i SOU 2024:69 ”Ett nytt konsumentkreditdirektiv”. Beträffande gränsen för kreditgivarens maximala betalningsansvar innehöll förslaget följande bestämmelse i 4 kap. 23 § andra stycket andra meningen.[16]

> Kreditgivaren är dock inte skyldig att betala mer än vad som har mottagits av köparen med anledning av krediten.

Kommittén föreslog alltså inte någon ändring av lagtexten i förhållande till motsvarande bestämmelse i 2010 års konsumentkreditlag.[17] Det var med denna formulering som förslaget sändes ut på remiss. Först i lagrådsremissen hade regleringen fått den utformning som nu är gällande lag:[18]

> Kreditgivaren är dock inte skyldig att betala mer än vad konsumenten har tagit emot med anledning av krediten.

Man kan fråga sig hur lagrådet reagerade på den justering av lagtexten som således hade gjorts i förhållande till tidigare konsumentkreditlagar och i förhållande till konsumentkreditutredningens förslag. Följande finns noterat från lagrådets sammanträde den 21 januari 2026.[19]

> I andra stycket andra meningen föreskrivs att det återkrav som konsumenten enligt första stycket ska vara berättigad att ställa mot kreditgivaren är begränsat till vad konsumenten har tagit emot med anledning av krediten. Här som så ofta när det gäller begränsningar till ett visst takbelopp uppkommer frågan vad det innebär beträffande ränta (amorteringar måste rimligen reducera vad konsumenten ska anses ha tagit emot). Svaret är inte självklart.
>
> Det kan i sammanhanget också påpekas att det som avses uppnått med andra stycket kan åstadkommas både enklare och tydligare genom en bestämmelse av innebörd att konsumenten mot kreditfordran får kvitta med konnex motfordran på säljaren (dvs. anspråk på återbetalning, skadestånd eller annan penningprestation på grund av köpet).

Lagrådet verkar alltså inte ha haft någonting att invända mot att lagtexten ändrades på det föreslagna sättet.

[16] Se SOU 2024:69 s. 55.
[17] Se SOU 2024:69 s. 394, 396 och 466. Formuleringen innebar ett genomförande av artikel 27.2 och 3 i Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2023/2225 av den 18 oktober 2023.
[18] Se prop. 2025/26:223 s. 455.
[19] Se prop. 2025/26:223 s. 526.

6. Några konsekvenser av lagändringen

Så har vi sett att en kreditgivares maximala betalningsansvar för säljarens skulder vid ett kreditköp tidigare var begränsat till vad *kreditgivaren* hade tagit emot från konsumenten med anledning av krediten och att detta ansvar numera i stället är begränsat till vad *konsumenten* har tagit emot med anledning av krediten. Vi har antagit att vad konsumenten vid tillämpningen av den nya regleringen ska anses ha tagit emot är den kredit som lämnades vid kreditköpet, här kallat kreditbeloppet.

När konsekvenserna av lagändringen ska undersökas måste ställning först tas till frågan om avbetalningar som konsumenten har gjort ska reducera det belopp som konsumenten ska anses ha tagit emot enligt 4 kap. 20 § andra stycket konsumentkreditlagen och därmed det belopp som konsumenten enligt samma lagrum har rätt att kräva av kreditgivaren.[20] För egen del hittar jag inget stöd i vare sig lagtexten eller förarbetena för att en sådan avräkning ska göras. Ser vi till syftet med regleringen, så som detta presenterades i förarbetena till 1977 års konsumentkreditlag, blir svaret i stället det motsatta. Det huvudsakliga syftet uppgavs vara att konsumenten skulle vara garanterad att få tillbaka det belopp som han eller hon hade betalat.[21] Följande skrevs i propositionen om betydelsen av en rätt för konsumenten (”köparen”) att kräva kreditgivaren på betalning.[22]

> Den befogenhet mot särskild kreditgivare som köparen kan grunda på bestämmelserna i andra stycket torde få sin främsta betydelse om ett köp hävs eller av annan anledning skall återgå och köparen till följd härav har anspråk på att återfå vad han presterat på grund av köpet. Även i andra fall kan bestämmelserna bli tillämpliga, nämligen om köparen har ett penninganspråk mot säljaren som till beloppet överstiger den obetalda delen av kreditfordringen. Det är att märka att anspråk enligt andra stycket kan riktas mot varje särskild kreditgivare som har mottagit betalning av köparen med anledning av kreditköpet. Kreditgivaren behöver sålunda inte alltjämt inneha fordringen mot köparen. Ansvaret enligt 10 § andra stycket gäller även om kreditgivaren sedermera har överlåtit fordringen till annan.

Det förutsågs alltså att konsumentens rätt att kräva betalning av kreditgivaren skulle komma att ha sin största betydelse bland annat i fall där kreditfordringen redan var betald. Uppenbarligen kan avsikten därmed inte ha varit att avbetalningar som hade gjorts skulle reducera det belopp som konsumenten kunde ha rätt att kräva av kreditgivaren. Tvärtom framhöll lagstiftaren att konsumentens ställning blir mer kritisk efter hand som betalning sker, eftersom detta minskar konsumentens möjlighet att få sitt anspråk mot säljaren tillgodosett genom att göra invändningar mot kreditgivarens krav på betalning av kreditfordringen.[23] Samma iakttagelse kan göras även med avseende på den nuvarande konsument-

[20] Jfr lagrådets yttrande i prop. 2025/26:223 s. 526.
[21] Se SOU 1975:63 s. 179 och 227 samt prop. 1976/77:123 s. 170. Jfr prop. 1991/92:83 s. 82.
[22] Se prop. 1976/77:123 s. 170.
[23] Jfr prop. 1976/77:123 s. 115 och 169 ff.

kreditlagen, jfr 4 kap. 20 § första stycket. Låt oss mot denna bakgrund utgå ifrån att någon avräkning på vad konsumenten har tagit emot inte ska göras när avbetalning sker.

För att på några punkter belysa vad som blir skillnaden mellan den nuvarande regleringen och den tidigare kan vi föreställa oss tre olika scenarion där konsumentens kreditfordran redan är betald då det uppstår ett anspråk mot säljaren på grund av kreditköpet.

1) Anta att en kreditgivare enligt en överenskommelse med säljaren har lånat ut 200 000 kr för att finansiera en konsuments köp av en vara och att kreditkostnaden uppgår till 50 000 kr. Sedan konsumenten har betalat hela kreditfordringen på 250 000 kr till kreditgivaren visar det sig att varan har en defekt som framkallar skada på annan egendom tillhörig konsumenten. För denna skada har konsumenten rätt till ersättning från säljaren enligt 6 kap. konsumentköplagen. Det är alltså fråga om ett anspråk mot säljaren på grund av kreditköpet. Skadeståndets omfattning beräknas till 300 000 kr.

   I denna situation kan konsumenten enligt den nuvarande regleringen från 2026 kräva maximalt 200 000 kr av kreditgivaren, eftersom 200 000 kr är vad konsumenten har tagit emot med anledning av krediten. Med tillämpning av de tidigare konsumentkreditlagarna kunde konsumenten i stället kräva maximalt 250 000 kr av kreditgivaren, eftersom 250 000 kr var vad kreditgivaren hade tagit emot från konsumenten. Det anspråk mot säljaren för vilket kreditgivaren bär ett primärt solidariskt ansvar är alltså i detta fall mindre enligt den nuvarande regleringen än enligt tidigare reglering.

2) Anta härefter att det i stället är säljaren som har lämnat konsumenten en kredit på 200 000 kr men att kreditfordringen senare har överlåtits till kreditgivaren. Konsumenten har betalat 80 000 kr till säljaren och därefter 170 000 kr till kreditgivaren. Konsumenten drabbas slutligen av en skada på grund av varan och får därmed ett anspråk mot säljaren på grund av köpet som uppgår till 300 000 kr.

   Även i detta fall har konsumenten enligt den nuvarande regleringen från 2026 rätt att kräva maximalt 200 000 kr av kreditgivaren, eftersom 200 000 kr är vad konsumenten har tagit emot med anledning av krediten. Med tillämpning av de tidigare konsumentkreditlagarna kunde konsumenten i stället kräva maximalt 170 000 kr av kreditgivaren, eftersom 170 000 kr var vad kreditgivaren hade tagit emot från konsumenten. Det anspråk mot säljaren som kreditgivaren bär ett primärt solidariskt ansvar för är alltså i detta fall större enligt den nuvarande regleringen än vad det skulle ha varit enligt den reglering som tidigare gällde. Kreditgivarens betalningsansvar överstiger till beloppet vad som har mottagits från konsumenten, vilket inte kunde bli fallet enligt de tidigare konsumentkreditlagarna.

3) Anta slutligen att det är säljaren som har lämnat konsumenten en kredit på 200 000 kr men att kreditfordringen senare har överlåtits först till kreditgivare A och sedan till kreditgivare B. Konsumenten har betalat 80 000 kr till säljaren, 110 000 kr till kreditgivare A och 60 000 kr till kreditgivare B. Därefter drabbas konsumenten av en skada på grund av varan och får ett anspråk mot säljaren på grund av köpet som uppgår till 300 000 kr.

   Även under dessa förhållanden har konsumenten enligt den nuvarande regleringen rätt att kräva maximalt 200 000 kr av kreditgivaren, eftersom 200 000 kr är vad konsumenten har tagit emot med anledning av krediten. I förevarande fall finns det emellertid inte bara en utan två kreditgivare vid sidan av säljaren. Konsumenten har naturligtvis inte rätt att erhålla mer än sammanlagt 300 000 kr från säljaren och dessa två kreditgivare. Intill ett belopp om 200 000 kr bär var och en av kreditgivarna emellertid ett primärt solidariskt ansvar för att konsumentens anspråk blir tillgodosett.[24] Enligt de tidigare konsumentkreditlagarna kunde konsumenten inte kräva mer än 110 000 kr av kreditgivare A och 60 000 kr av kreditgivare B, eftersom det var 110 000 kr som kreditgivare A hade mottagit och 60 000 kr som kreditgivare B hade mottagit i betalning från konsumenten.[25] Enligt den nuvarande regleringen kan konsumenten i stället kräva 200 000 kr av såväl kreditgivare A som kreditgivare B, och såvitt framgår av lagtexten finns det inte ens någon gräns för deras ansvar av innebörd att när 200 000 kr har betalats av den ena kan något mer inte krävas av den andra. Det anspråk mot säljaren för vilket var och en av kreditgivarna bär ett primärt solidariskt ansvar är alltså i detta scenario större enligt den nuvarande regleringen än enligt den tidigare regleringen. Som exemplet visar kan betydande konsekvenser följa av det förhållandet att vad kreditgivaren har mottagit från konsumenten inte längre utgör ett tak för kreditgivarens betalningsansvar.

7. Avslutning

Sammanfattningsvis kan vi se två betydelsefulla skillnader mellan konsekvenserna av den nuvarande regleringen och konsekvenserna av den tidigare regleringen. Den ena skillnaden innebär en försämrad möjlighet för konsumenten att bli tillgodosedd för sitt anspråk mot säljaren. Den andra skillnaden innebär i stället en förbättrad möjlighet att bli tillgodosedd.

[24] En kreditgivares betalningsansvar för säljarens skulder förutsätter inte att kreditgivaren alltjämt innehar kreditfordringen mot konsumenten. Ansvaret kvarstår även om denna fordran har överlåtits till en annan kreditgivare. Se prop. 1976/77:123 s. 170.

[25] Se SOU 1975:63 s. 227.

En försämring för konsumenten följer av att kreditgivarens solidariska ansvar för säljarens skulder numera är begränsat till vad konsumenten har tagit emot med anledning av krediten och alltså inte omfattar hela kreditfordringen, vari förutom kreditbeloppet ingår en kreditkostnad (bland annat ränta). Tidigare kunde konsumenten däremot ha rätt att kräva kreditgivaren på betalning med hela kreditfordringens belopp, det vill säga kreditbeloppet plus kreditkostnaden, om hela detta belopp hade erlagts till kreditgivaren.

En förbättring för konsumenten följer av att kreditgivaren numera är solidariskt ansvarig för hela kreditbeloppet även om vad kreditgivaren har tagit emot från konsumenten är mindre än så. Dessutom kan det finnas flera personer som intar position av kreditgivare enligt lagens definition. Var och en av dessa kreditgivare är i så fall solidariskt ansvarig för att konsumentens anspråk på grund av köpet blir tillgodosett intill det belopp som konsumenten har tagit emot med anledning av krediten (kreditbeloppet). Det anges ingenstans att detta maximibelopp skulle vara gemensamt för kreditgivarna, vilket torde betyda att var och en av dem kan åläggas att betala hela beloppet, om det behövs för att tillgodose konsumentens anspråk mot säljaren på grund av kreditköpet.

Ingen av de anförda förändringarna har kommenterats i förarbetena till den nya konsumentkreditlagen. Den tidigare regleringen ansågs i förarbetena innebära en rimlig avvägning mellan konsumentens och kreditgivarens befogade intressen. Frågan är om detsamma kan sägas om den nya regleringen trots att kreditgivarens ansvar mot konsumenten, i fall där kreditfordringen har förvärvats från säljaren eller någon annan kreditgivare, kan komma att bli betydligt mer omfattande än det belopp som kreditgivaren har mottagit från konsumenten och även större än det belopp som kreditgivaren har betalat för kreditfordringen. I motsatt perspektiv är frågan om regleringen alltjämt kan anses innebära en rimlig avvägning mellan konsumentens och kreditgivarens befogade intressen trots att konsumenten inte längre kan få rätt att från kreditgivaren återkräva hela det belopp som konsumenten har betalat till kreditgivaren, i fall där detta belopp överstiger vad konsumenten har tagit emot med anledning av krediten (kreditbeloppet).

Min slutsats blir att regleringen bör ses över på nytt, förklaras och kommenteras, göras till föremål för remissbehandling och eventuellt omvärderas.